

V R T E C

Časopis s podobami za slovensko mladino
s prilogo „ANGELČEK“

Štev. 7.

V Ljubljani, dne 1. julija 1912.

Leto 42.

Zjutraj.

Skoz okence solnce
je pokuknilo v sobo,
a videlo notri
je samo lenobo.

Na postelji mehki
je Janko še snival,
na tleh poleg njega
je psiček počival.

In solnce se žarno
močno je zježilo,
je dražilo dremeža
in ga vzbudilo.

Iz postelje urno
je skočil na tla,
a v naglici silni
pohodil je psa.

Zarenčal je kužek:
„Hej, to pa ne gre!“
In v nogo zasadil
je Janku zobe.

A solnce se skrilo
za bele oblake,
naskrivoma mislilo
misli je take:

„Kdor mesto kreposti
lenobo goji,
pa mesto plačila
le kazen dobi!...“

Gnjevoš.

Mati.

(Povest. — Spisal Cvetinomiški.)

VII.

Solčanec, 14. aprila.

Predragi brat Hinko!

Sedaj, ko Ti pišem to pismo, imam solze v očéh in Te lepo prosim, obrni, obrni! Tudi mati te na kolenih prosijo: Postani drugačen, sicer boš zavedel v nesrečo samega sebe in mene z materjo vred. Sporočili so nama iz mesta, kakšen da si. Mati so jokali cel večer, tako hudo jim je bilo, veš. In Ti si prej obetal, da se boš pridno učil in da boš molil vsak dan . . . Sedaj pa . . . sedaj . . . O, pomisli, koliko trpijo mati radi Tebe, koliko skrbi jim napravljaš dan na dan. Cele tedne se ne odpočijejo od dela, vsi zdelani so že. Jaz se bojim zanje, preveč se ubijajo, revica . . . Sedaj si že malo odrastel, lahko spoznaš svojo neumnost in kreneš spet na pravo pot. Še je čas. Kaj pa bi bilo, če bi šlo vedno tako naprej!? Mati bi od žalosti gotovo zboleli in umrli; že tako so slabotnega zdravja. Vidiš, vsi materini nauki, ki si jih slišal, so brez vpliva — bob ob steno. Doma si se lepo vedel in si tudi kazal, da boš še kaj. Pričel si pa z neumnostmi in namah je vsemu konec. Moli in Bog^a prosi pomoči, da spoznaš svojo zmoto, in Bog Te bo gotovo uslišal. — Ne misli, da jaz doma lenarim; delati moram kakor mati in božna sem; prehladila sem se prejšnji teden na polju. Veš, meni je res prav hudó. Če misliš na pravo pot, stori to brž, brez obotavljanja! Pusti neumnosti pri miru in ogibaj se slabih tovarišev. Oh, kolikokrat mislim nate! Bodi moj prejšnji dobri bratec! Usmili se matere!

Pozdravlja Te

Tvoja sestra Milka.

P. S. — Lepo Te prosim, dragi Hinko, hodi v cerkev, uči se pridno in spominjaj se me pri molitvi, kakor se spominjam Tebe jaz,

Tvoja ljubeča mati.

Ko je prebral Hinko to pismo, sam ni vedel, kaj bi storil. Joltaje je sedel za mizo kraj okna in v joku je njegovo telo neprestano vzdrhtevalo. Opoldne ni mogel od same žalosti jesti. Tih in klavrn je odšel po ulici iz mesta vun na prostrano polje, kjer je blodil do noči.

Sklenil je v svojem srcu: Drugo pot moram, takoj, na mestu! Tako ne more dalje.

Šel je naravnost v cerkev in se je tam razjokal pred oltarjem Matere božje. Molil je dolgo, dolgo. In ko je vstal in se odpravil domov na stanovanje, je bilo njegovo srce mirno in vdano.

Spomnil se je tedaj na tisto svojo prvo pot v cerkev, kamor ga je bila vodila mati, in spomnil se je tudi, kako je šel na visoko Ključevico na božjo pot k Materi božji in mati z njim.

Marija, k tebi, uboge reve,
mi zapuščeni vpijemo . . .

. . . Peli so romarji s hripavimi, zategljivimi glasovi, starikavi, sključeni. In starec spredaj je držal križ visoko v zraku.

Hinko je slišal sedaj natanko tisto pesem in tudi sam ji je odpeval. Iz doline je šel v hrib in je bil potr, upognjen. Proseča pesem v njegovem srcu pa ni zamrla nikoli. Tam na vrhu hriba je stala bela cerkvica z zvonikom, in zvonovi so že pozdravljali, doneli in brneli so zmagoslavno po ozračju . . .

Spoznal je Hinko naenkrat, kam bi ga bilo lahko pripeljalo neredno življenje, in vedel je: Mati je molila zanj, in Bog jo je uslišal.

Zaspal je Hinko z vdanostjo na licih in ustne so še v spanju šepetale: „Mati, vi ste molili zame!“

Stanka se je odslej ogibal in ni govoril rad z njim. Najraje je bil sam ali pa pri Tončku. S tem se je zopet spoprijaznil in postala sta velika prijatelja.

Od začetka se je Stanko čudil.

„Kaj pa si tako čmerikav? Še govoriti se ti ne ljubi z menoj . . . Ali sem se ti kaj zameril?“

Kadil je Stanko cigareto in si je gladil z desnico lasé, ki so se mu usipali preko čela in senc.

Hinko mu je pogledal naravnost v oči, in nič več ni bilo strahu v njegovem srcu.

„Naj ti povem odkrito: Jaz sem nastopil drugo pot, kakor sem se bil že namenil doma, in ki si mi jo zastavil ti in nihče drugi . . . Če hočeš, govori pametno! Burk ti ni treba uganjati, pred menoj ne . . .“

Na ves glas se je zasmel tedaj Stanko in se je tolkel z rokama po kolenih, kakor da ga hoče smeh udušiti.

„Si znorel ali kaj? Bodi no, Hinko! Kaj pa pravzaprav misliš?“

Opel se je Stanko s komolcem ob mizo in je gledal s smehljajočim obrazom v Hinka.

„Jaz se ne šalim,“ reče Hinko in huó mu postane. „Mislim v resnici, kar sem ti povedal. Ti si me spravil najprvi na slabo pot — čemu se hliniš? . . . No, sedaj so ti časi minuli, in jaz moram začeti resno delati.“

Stanko ga ni več poslušal. Pograbil je naglo klobuk in je stekel iz sobe po stopnjicah navzdol. Od tega časa pa sta govorila s Stankom le malokedaj in še takrat sta si komaj pogledala v oči.

Tonček je pa postajal Hinku vsak dan ljubši.

Sedela sta za mizo, knjige pred seboj in sta se učila. Oba sta bila enakih misli in oba sta čutila v srcu posebno nagnenje drug do drugega. Ta ljubezen ju je družila v žalostnih in veselih urah.

Na mater in na dom je mislil sedaj Hinko, če je imel le količkaj časa. Zato je bilo njegovo srce mirno in zadovoljno, in učil se je z velikim veseljem.

Ob jasnih toplih večerih je pa šel na izprehod in Tonček z njim. Nazadnje sta pa stopila še v cerkev, da sta malo pomolila.

Pripetilo se je, da je srečal nekoč Hinko Podlogarjevega Francka. Francek je šel sam po ulici, visokovzravnan, modro čepico na glavi; v roki je pa imel srebrnookovano palico, in se je z njo igral. Hinko ga je komaj spoznal.

„Si še v mestu? — Pa zrastel si, fant, zrastel!“

Stal je Francek pred Hinkom, ponosno, v roki je vrtel palico, in njegove oči so mežikale v solncu.

Hinko mu je podal desnico.

„Kopriva ne pozebe, kaj? . . . No, pa saj si tudi ti že cel korenjak.“

Zrl je Hinko vanj in je občudoval njegovo čepico, ki se mu je tako lepo podala.

„Kako je gosposki,“ si je mislil na tihem. Glasno mu je pa rekel:

„Te kaj obiščejo od doma? Pride kdo iz Solnčanca sem v mesto?“

Francek je pomolčal.

„Malokdaj! — A kaj me briga Solnčanec? V mestu je desetkrat lepše kakor doma. Tu se lahko pošteno zabavam, in denarja imam . . . Denarja kakor smeti . . . Ne učim se nič, he — he, in čemu tudi? Sem-intja pohajkujem in se veselim . . . Lepo življenje, kaj ne?“

Zavrtel je Francek palico visoko v zraku, okrenil se je in je šel . . .

Hinko je gledal še dolgo za njim, za tem veselim, gosposkim Franckom, dokler mu ni izgínil v drugi ulici izpred oči.

V šoli je šlo Hinku sedaj vse po sreči. Profesorji so ga imeli zopet radi, ko so zapazili, da se uči.

Ko je pa dobil od doma drugo pismo, ni bilo nič več osornih besedi in strogih opominov v njem. Mati mu je tudi pisala, da je Milka težko bolna in da leži v postelji.

Sestro je imel Hinko vedno rad, ko je zvedel o njeni bolezni, mu je bilo grenko in otožno pri srcu. Videl je njen obraz, bel kakor sneg, in oči, vdane, brez izraza, čisto mirne in mrtve . . . Zazdelo se mu je, da Milka že takrat ni bila čisto zdrava, ko je bil on še doma.

Odpisal je in je povedal, da mu je zelo hudo zaradi Milke.

Mučila ga je pa misel, kaj bi bilo pač potem, če bi Milka umrla. Kaj naj počnó tedaj mati sama? Kako naj si prislužijo denar za njega? — — Vse to je stopalo Hinku pred oči, in ni bil vesel.

Potožil je Tončku svojo boleost. In Tonček ni rekel nič drugega kakor:

„Pojdi v cerkev in se priporoči Materi božji. Ona te bo potolažila, da boš prenašal lahko mirno to svoje gorje.“

(Dalje prihodnjíč.)

Moja prva šolska doba.

Pripoveduje Anton Antonov.

3. Prvi dan v šoli.

T pondeljek sedemnajstega septembra je bilo, ko sem prvi dan preživel v šoli.

Da se mi je vsled tega razburjalo srce že celo nedeljo, mi ni treba posebe poudarjati.

Pač pa je bil za mamico zelo važen in prijetnoiznenadljiv pojav to, da me še nikoli prej ni tako lahko prebudila iz sladkega spanja, kakor tisto pondeljko jutro.

Samo mamine besede: »Hej, Tonček, v šolo bo treba; vstani!« — in neka nevidna moč — kakor se mi je zdelo takrat — me je kar dvignila iz tople posteljice.

Urno sem prosil Minko, da me je umila ter mi poravnala lase. In hitro sem se dal obleči Francku v novo oblekco. Potem pa je sedla mama poleg mene ter mi pomagala pri jutranji molitvi, ki ni bila sicer dolga, toda kolikor toliko pobožna in iskrena.

In vseč sem bil ta dan svoji mami. To vem prav dobro. Saj sem čutil to iz njenih oči, ki so tako ljubko in toplo zrle name! In velika zadovoljnost se je brala na mamičnem obrazu, kar otrok prvi zasluši in začuti.

In zakaj bi pa tudi mamica ne bila zadovoljna ta dan z menoj?!

Drugikrat sem še pozno v jutro srajčaril po hiši in sitnaril okoli mamice v kuhinji.

Takoj, ko sem se prebudil, sem nakremžil svoj debeluharski obraz in prva moja beseda je bila: »Mamica, lačen!« In če ni mamica stala pri tisti priči s kosom ob mojem vzglavju, sem ji že zagodel zastonj pesem po svoji lastni melodiji in domišljiji.

Ko sem se srečno izkobacal iz posteljice, sem hitel kar v sami srajci k mami v kuhinjo ter jo nadlegoval zdaj s to, zdaj zopet z ono prošnjo ali zahtevo. Navadno sem sitnaril s prošnjami za take reči, ki jih mamica sploh ni imela.

In če se me je hotela odkrižati in iznebiti, me je morala potolažiti s kako stvarjo.

Kadar je bila prav dobre volje, mi je dala sladkorja. Kadar pa ni mogla takoj zakuriti, mi je dala pa piti mleka. Če je bila pa zelo slabe volje, ali pa če ji je skípelo mleko, me je pa občutno in pravično nabila.

In melodije mojih pesmi so se zlivale v kričav in zelo solzav jok.

Saj veste, taki junaki-srajčniki so zjutraj, prebudivši se iz sladkega sna, zelo, zelo sitni!

Ali tisto jutro vsega tega ni bilo.

»Mamica, zamudili bomo!« sem rekel kar svojevóljno tudi v imenu Pepčka in Slavke.

»Saj je še-le sedem odzvonilo!« me je potolažila mamica pa postavila skledo nadebelo zabeljenih koruznih žgancev na mizo.

Po zajtrku smo si oprtili vsak svojo torbo ter se pridružili veliki gruči šolske mladine, ki je čakala pred našo hišo na nas.

Mirno in z nekim ponosom smo korakali veliki in majhni, deklice in dečki, vse zmešano, v živahnem, a vendar ne preveč razposajenem pogovoru, kakor se to spodobi šolarjem.

Poudariti moram, da se kmečki otroci, kadar imajo opraviti s šolo, čutijo nekoliko brzdane in da se nehote ravnaajo po učiteljevih naukih. Ko pa zapuste šolo in prekoračijo dobo šolske obveznosti, pa nekateri menda nalašč pozabijo na vse šolske nauke, in zdi se jim zelo, zelo imenitno, ker se morejo nekaznovano vesti nespodobno in sirovo. Seveda mora vsak razsoden človek tako obnašanje obžalovati in grajati.

V onem živahnem in dostojnem pogovoru smo jo še četrta ure pred osmo uro primahali pred šolsko poslopje, kjer je že kar mrgolelo otročadi kakor mravelj na mravljšču in je čebljalo kakor čebele v panju.

Nekaj minut pred osmo uro so se odprla vrata, in mi smo se kar sipali v ta veliki panj.

Vsi, prav vsi smo šli v eno sobo, da smo jo prav nabito napolnili.

Gospod nadučitelj je nam ukazal, naj odložimo po klopeh svoje torbice, ker se mora pričeti šolsko leto s sveto mašo.

In storili smo po njegovem ukazu. Jeli smo se par za parom vrstiti v dolgo, za naše oči nepregledno vrsto, ki se je vila iz sobe v prvem nadstropju po stopnicah v pritličje in od tam na cesto.

Nas malčke in palčke je uvrščala gospodična učiteljica. Meni je določila neznanega in nekoliko manjšega junaka za par.

Spogledala sva se začudeno. Prijateljstva nisva sklenila ob tisti priliki. Spustila sva roko iz roke ter šla vsaksebi, iskaje si primernejšega tovariša.

Ker mi je bilo vseeno, ali je ta tovariš deček ali deklica, so moje oči najprej iskale mojo sestrico Slavko. Pa sem zazrl tam med deklicami Adamčevo Micko. Brž sem hitel k njej ter jo prijel za roko, ki je bila še prosta.

Moji sovrstniki po letih in učenosti niso imeli nič proti temu. Toda starejši učenci in učenke so se poredno smejali.

Kakor se mi zdi, je moja nerodnost spravila tudi gospodično učiteljico v smeh. S tem se mi je že kar tedaj zamerila. Ko sem pa videl, da je vendar le bolj moško, če sem med dečki, sem ji med mašo že odpustil.

Lepo smo se razvrstili v cerkvi: ob stolah na moški strani smo stali dečki v dolgi vrsti, ki je segala od velikega oltarja pa skoraj dol do glavnih vrat. Deklice pa na ženski strani v ravno tako dolgi, če ne še daljši kiti.

Na čelu naše vrste je vihrala šolska zastava.

In zabučale so orglje na koru, in zadoneli so sveži glasovi nežne mladine v srebrnočistih akordih po velikem prostoru naše cerkve...

Pred velikim oltarjem je ravnokar pričel gospod župnik s svetim opravilom.

In zdel se mi je slovesen ta trenotek! Oči so obtičale na zastavi, pod katero so me uvrstili danes, da ji delam čast s pridnim učenjem.

Kakšne misli vse so mi tedaj napolnjevale srce in dušo, se ne vem več spominjati!

Da se je pa vzbudil tedaj tudi ponos v moji duši, in da sem začutil ljubezen in spoštovanje do te stare šolske zastave, tega se še prav dobro zavedam.

Orglje so bučale dalje, in zvonki otroški glasovi so blažili bučeče akorde umetnih glasil.

Gospod župnik je mirno in zbrano bral sveto mašo. Minil je evangelij, prišlo je darovanje in drobni zvonček je naznanil mladim vernikom predglasje. Obe vrsti sta pokleknili.

Utihnile so orglje, in zatonili so mladinski glasovi tam nekje za velikim oltarjem...

Zvonec se je oglasil.

Sveta in svečana tišina se je razlila po celi cerkveni praznoti!

Zazvonil je zvonec, in mašnik je upognil svoja kolena pred živim Bogom!

Povzdigovanje se je pričelo.

Naše mlade duše sicer še niso pojmovalе veličastnosti tega trenutka, toda angelskočiste so se kar same pridružile velikemu zboru nebeških krilatcev, ki so v neskončni pobožnosti molili obkrožaje celo ozračje živega Boga na oltarju...

Po končani službi božji smo se vrnili v veliki panj, v šolsko poslopje. Učiteljica nas je peljala v prvo nadstropje v ono sobo, kjer smo se bili zbrali pred mašo.

Starejši učenci in učenke so vzeli svoje torbice, potem pa odšli vsak v svoj razred.

Nas je pa še toliko ostalo v sobi, da je zmanjkalo klopi. Za ta dan so morali nekateri biti še brez sedežev. Jaz sem si ga bil pa priboril, dasi sem se moral prepirati zanj. Moj tovariš, s katerim sem cokljaj v cerkev, ga je hotel imeti. Moja moč in pa velikost sta ga pa premagali. In tako sem zasedel jaz še prazen prostor prav v zadnji klopi.

Gospodična učiteljica nas je najprvo klicala po krstnem imenu in po priimku, kar se nam je zdelo tako čudno, da smo jo imeli takoj za nekaj višjega od navadnih deklet.

Tudi njen nenavadno mehke glas je bil meni zelo povšeči. »Adamčeva Micka ima trjega in bolj kričavega,« sem si mislil, ko nam je gospodična pravila, kako se moramo vesti v šoli in zunaj nje.

»Oči ima skoraj tako lepe, kakor mamica,« sem spet nadaljeval svoje misli. »Ali tako ljubeznive in srčkane pa vendar niso.«

Kakor je bilo videti, si je že takoj prvi dan osvojila tako moje, kakor tudi srca vseh drugih malčkov in palčkov.

Sicer je nismo še popolnoma razumeli, kaj nam je hotela povedati, ker smo bili vse bolj zaverovani v njeno zunanost, kakor da bi bili poslušali njene besede. Toda vedeli smo in sodili, da nam pripoveduje mnogo koristnega in lepega.

Zato pa so jo zaljubile naše mlade dušice takoj prvi dan. In sklenili smo vsi tako ravnati, kakor nam je naročala dobra in blaga gospodična učiteljica.

Ko je nam povedala, da imamo jutri ob dveh popoldne šolski pouk v ravno tej sobi, smo molili očenaš in češčenamarijo — seveda vsak po svoje.

In rečem vam, da bi molitve gotovo ne bili skončali, če bi nam ne bila gospodična ukazala, naj nehamo.

Zase vem, da sem trikrat začel z očenašem, a ga nobenkrat nisem končal.

In tako se je godilo najbrže vsakemu tisti prvi šolski dan!

Deklamovanke.

3. Mrtvo dete.

Jokala mati je bridkó,
ko je otrok umrl,
otrok, nedolžen, lep tako
kot angela bi zrl.

Ko grob ga kril je že hladan,
miru ni našla več;
prejokala je noč in dan,
po sinu koprneč.

A dokler mati se solzi,
svoj grob zapušča sin;
prikaže se, ko polnoči
oznani zvon iz lin.

Poseča kraje, kjer živeč
igral se je nekdaaj,
in vrača se, kot grob molčeč,
spet k cerkvi v mirni kraj.

A mati joka dan in noč,
po sinu koprni.
Miru ni sinku najti moč,
ker mati se solzi.

A slednjič stopi sin pred njo,
v mrtvaški plašč odet:
„O mati, ne žaluj tako,
moj dom zdaj drug je svet!

O ljuba mati, nehaj že
jokati noč in dan;
tja v grob mi kapljajo solze,
od njih je plašč rosán!

In mati dé: „Da bila bi
pri tebi vedno vsaj!“
Ko reče to, sladko zaspi,
zaspi — na vekomaj.

Pokoj je dete našlo zdaj
in grob je bil zelen;
nanj trosi cvetje zlati maj,
da ves je okrašen.

Hoffmann von Fallersleben. — Fr. Ločniškar.

Ej da sem jaz mlad!

Kadar dedek naš
grejo čez polje,
pipico kadé,
pa si mislijo :

**„Ej da sem jaz mlad,
pa bi spet oral,
pa bi spet sejal
in na jesen žel,**

s polja spravljaj sad!
Ej da sem jaz mlad!

Ej, da sem jaz mlad,
in da sem bogat,
pa sezidal bi
v ložu kraj vasi
belo hišico,
in za hišo zad

bi zasadil si
žlahtno trtico.
Ej, da sem jaz mlad!

Toda sem že siv,
komaj malo živ
in pa nič bogat —
komaj, da je še
v žepu za — tobak.“

Bogumil Gorenjko.

Krivoprisežnik.

Spisal Gnjevoš.

Cisto na koncu vasi je stala nizka kočā s slamnato streho, ki je že tuintam sramežljivo kazala gola rebra. Okna so bila majhna, obrobljena s precej širokim svetlomodrim pasom. Za hišo se je širil sadni vrt, ki pa ni bil preveč skrbno negovan. Sploh je kazalo vse, da posestnik te kočē ni kdove kako vzoren gospodar.

Stari Brlogar je prišel ravno domov iz gozda. Kar začuje nagle korake. Stopi k oknu in pogleda, kdo se bliža njegovi hiši. A tisti hip se že odpro vrata, in v sobo stopi — njegova hči Jerica.

»O ti presneti otrok, kako si me prestrašil! No, kje si pa bila?«

»Pri Gromovih,« je odgovorilo dekle plaho in odšlo v kuhinjo.

Brlogar je sedel k peči, vzel raz polico pipo in začel kaditi. V sobo se je počasi prikradel mrak. Vednobolj nerazločni so postajali predmeti po sobi, dokler se ni vse ovilo v temo.

Brlogar se je zamislil. Čudne, zle podobe so vstajale pred njim. Teh se je bal tako, da je zatrepetal vselej, kadar se je spomnil nanje. Podil jih je od sebe na vse načine; a vračale so se še bolj grozne, še bolj moreče.

Kadar se je stemnilo, tedaj so se pojavile te podobe, strašne, preteče. Vstajale so iz kotov in se mu bližale z režečimi obrazi, grde, ostudne. Zona ga je oblila, pipa mu je padla iz roke in kakor v obupu je zaklical:

»Jerica!«

Jerici je bil znan ta glas in vedela je, kaj je treba storiti. Prihitela je v sobo in prižgala petrolejko, pobrala pipo in zopet odšla v kuhinjo.

Brlogar pa je sedel v sobi in zrl nepremično v luč. A kljubtemu se pošasti niso hotele odstraniti. Po kotih, kjer je bilo še mračno, so se stiskale: oči so jim žarele in roke so imele dvignjene.

»O, neusmiljeni človek! . . . Kaj si storil z menoj? — O, da sem te poslušal! Bolje bi bilo, da danes beračim, kakor da tako trpim!«

Tako je zastokal Brlogar, in oči so mu zažarele, in iz njih je zasijala hkrati jeza, obup in kesanje.

Z grozo se je spomnil Brlogar onega dne, ko je klical po krivem Boga na pričo.

Tisti trinog iz vasi, tisti oderuh Podgrivec ga je bil napeljal v zlo. Dolžan mu je bil precej Brlogar, skoraj več, kot je bila vredna bajta in — oni mu je obljubil, da mu odpusti vse, če priseže v njegov prid. Brlogar se je dal omamiti: rešil se je enega bremena, a naprtil si je drugo, težje, hujše . . . Odkar je takrat dvignil roko in prisegel, ni imela več miru njegova vest. Kakor nenasitna zmija ga je glodala in stiskala vedno in povsod — domala brez preštanke. Ljudje so se ga začeli ogibati, ne da bi kdo zanesljivo vedel, kaj je pravzaprav storil hudega, a vendar — vsepovsod se je govorilo, da je Brlogar krivoprisežnik. Tudi sam ni

od takrat več maral za ljudi. Bal se jih je nekako, ker se mu je zdelo, da ga vsak poštenjak prezira, zaničuje. Nikogar si ni upal pogledati v obraz, v oči — kakor bi se bal, da bo zdajzdaj zaslišal usodno besedo: krivoprisežnik. Tako je počasi postal upognjen in tudi tresel se je precej. A kar ga je najbolj mučilo, je bila — Jerica. Da je strl ta nežni cvet, to ga je bolelo. Vedel je, da je ljudje ne marajo v svojo sredo, da se je nikdar nihče ne usmili — nje, hčere krivoprisežnikove. Da mora še ona trpeti zaradi njega — to ga je posebno mučilo, težilo . . .

Stoinsto misli mu je rojilo poglavi tisti večer. Vse so se mu bledle, in kri mu je silila v glavo. Naposled je vstal in šel v kuhinjo. Pred pečjo je stala Jerica in strmela v plapolanje ognja.

Brlogar je obstal pri vratih in se topo zagledal vanjo! Nekaj časa jo je opazoval, potem pa jo je vprašal:

»Ali bo kmalu kuhano?«

Dekle se je zdrznilo in pogledalo plaho proti vratom.

»Še nekoliko naj povre. Tačas pa lahko stopite v prodajalno. Nedelja je jutri, a pri hiši ni kaplje petroleja.«

Brlogar je stopil v izbo, vzel kučmo in petrolejsko posodo in odšel.

Ko se je vrnil, je bila večerja že pripravljena. Sedla sta z Jerico za mizo, a govorila nista. Brlogar je nemo zrl predse, a tudi Jerica je molčala.

Po večerji sta odšla k pokoju . . .

Drugo jutro pa Brlogar ni vstal. Tarnal je, da ga zebe in da ga boli glava. Jerica je nanesa nanj toliko odeje, da je komaj dihal. Na glavo pa mu je naložila repnih režnjev, ki jih je od časa do časa zamenila s svežimi.

Tako je delala ves dan, a očetu ni odleglo. Na večer je bolnik začel blesti.

»Okrutnik . . ., da, ti in nihče drugi . . . Odpustite! . . . Nisem mogel drugače . . . Joj, Jerica, glej, zdaj me bo . . . Ubij ga, odpodí ga! Še enkrat me hoče zapeljati . . . Ne mene, njega dajte, on me je primoral; greh krive prisege ni moj . . . ne, ne . . . Jaz sem nedolžen . . .«

Jerica je zaplakala. Hipoma ji je bilo vse jasno: resnica je, kar govore ljudje! O Bog! Oče — krivoprisežnik! Zgrudila se je na kolena in zaihtela . . .

Protí polnoči se je oče zavedel. Tožil je, da ga muči žeja. Prinesla mu je vode, potem pa sedla na stol poleg postelje in tiho zrla v očeta.

»Kaj me tako čudno gledaš, otrok moj?« je zaprašal bolnik s slabotnim, hripavim glasom. A Jerica ni odgovorila. Temen oblak mu je zasenčil tisti hip nagubano čelo, a iz oči mu je zasijala bojazen.

»Morda se je približala moja poslednja . . .« A dalje ni mogel. Glas se mu je stresel in obstal v grlu, kakor bi ga kdo davil. Jerica je zaplakala vnovič.

»Ne, ne, oče! Samo umrite mi nikari!«

Zunaj je zaskovikala sova. Oba sta se zdrznila. Brlogar je prebledel — vprašajoče je pogledal hčer.

»Ali čuješ — znanilko smrti?«

»Oče, to je v rokah Vsemogočnega. Vraže so prazne in — grešne.«

Brlogar se je pomiril. Po kratkem molku je skoro proseče izpregovoril:

»Čuješ, Jerica, ko se zdani, mi pojdeš po gospoda. Poravnal bi rad z Bogom — z ljudmi ne morem več ... Sedaj pa pojdi v posteljo, da še ti ne zbolíš!«

Jerica je privila luč in odšla, a ne v posteljo, ampak tja k mizi, kjer je visela v kotu podoba Križanega. Tam je pokleknila in začela moliti iskreno, zaupno ...

Dolgo je molila, in vroče solze so ji polzele po licu in kapljale na jagode lesenega molka. Nič ni čutila bolečin; tudi glava ji ni bila trudna: pred očmi ji je bila neprestano slika nesrečnega očeta. Kaj bo, če res ...? Ni si upala misliti. Da bi umrl on, ki ga tako ljubi in je tako nesrečen, da je padel tako globoko in zašel v greh krivoprisežništva ... O, Bog se ga usmili! Vse bi rada storila za očeta, da bi mu mogla izbrisati ta madež. Trpela bi rada glad, bedo — samo, da bi bil srečen — oče.

Ko se je začelo daniti, je odprla deklica omaro in pripravila vse, kakor se spodobi za takrat, ko se poniža Kralj kraljev in pride, da okrepi onemoglo človeško bitje za težko pot — v večnost.

Pregrnila je mizo in posteljo z belim prtom, pripravila blagoslovljeno vodo, križ, sveče in vse, kakor je najbolje vedela in znala. Potem se je sklonila k očetu in mu trepetaje rekla, da gre po gospoda. Brlogar ni nič odgovoril, samo zaprl je oči in jih takoj zopet odprl.

Jerica je odšla. Zunaj je bilo hladno, zakaj zima je še trkala na duri. Šla je naglo, ker se je bala, da bi se očetu zopet ne zmedlo.

Brlogar se je med tem pripravljaj na sv. izpoved, a nič prav ni mogel misliti. Tako nekam zmeden in razburjen je bil, in pred očmi mu je stala vedno ona strašna kriva prisega. Vse je videl pred seboj, kakor bi se godilo v tem trenutku. Ah! zakaj se ni tega izpovedal že poprej — popravil bi bil lahko po moči prizadeto škodo in na duši ne bi nosil toliko nevrednih izpovedi in svetih obhajil.

Ko se je spomnil še na sv. poslednje olje, ga je pretresel mraz in skoro se ga je jela pollaščati malodušnost, obup.

Tedaj je na vasi pozvonilo. Brlogar se je pokrižal s tresočo roko in vzdihnil skesano, proseče, kakor morda še nikdar v življenju:

»Bog bodi milostljiv moji duši!

V sobo je stopila Jerica. Prižgala je sveči na obeh straneh križa, vzdihnila globoko in se ozrla na očeta. A ta je ni videl. Njegov pogled je bil uprt na podobo Marijino, ki je visela na steni nad njegovo posteljo. Sedem mečev je prebadalo s trnjevim vencem obdano srce Tolažnice žalostnih; a čez njen obraz je bila razlita brezmejna tuča. Brlogar je za-

vzdihnil . . . Tedaj je pozvonilo drugič in kmalu nato se je začul srebrno-čisti glas cerkovnikovega zvončka in molitev duhovnikova in spremljajočih ljudi.

Jerica si je otrla solze, prižgala malo svečo in odšla v vežo. Tam je pokleknila, in ustna so ji šepetala pobožno, iz čistega, ljubečega srca izvirajočo molitev.

Vedno bliže se je čulo zvončkanje, vedno razločnejša je postajala molitev. A ko je dospel izprevod do hiše, je za hip vse utihnilo. Ljudje so pokleknili, in duhovnik je dvignil Najsvetejše, da jih blagoslovi. Nato sta stopila s cerkovnikom v vežo, kjer je klečala v molitev zatopljena Jerica. Proseče je uprla svoje objokane oči v Gospoda nebes in zemlje. Nato pa si je zakrila obraz z robcem in je glasno zaplakala.

Duhovnik je stopil v izbo. Brlogar se je izkušal dvigniti na postelji, toda bil je že preslab. Na duhovnikov pozdrav je odgovoril komajslušno: »Amen«.

Dolga je bila potem njegova povest, dolga in težka — a usmiljenje božje je brezmejno.

Po končani izpovedi je duhovnik odprl vrata, in tiho sta vstopila Jerica in cerkovnik.

Iz Brlogarjevih oči, ki so bile polzaprte, je odseval tisti tihi, sladki mir, ki ga more dati le zaupanje v božjo milost in sprava z Bogom.

Za hip so molčali vsi kakor okameneli. Jerica je vprašujoče zrla v resni obraz gospoda župnika, in v duši ji je vstajala temna slutnja: očeta ne bo imela več dolgo. Vztrepetala je kakor cvet ob pišu vetra, in iz od joka rdeče obrobjenih oči so se ji zopet ulile solze. Gospod župnik je šel s cerkvenikom po par tolažilnih besedah. Naglo je stopila Jerica za njima in v veži popolnoma tiho vprašala:

»Ali je še kaj upanja?«

Milo se je storilo blagemu gospodu v tistem trenutku. Zrl je pred revico, ki postane po neskončnomodri božji naredbi kmalu sirota. Sam ni vedel, kaj naj ji odgovori. Ali naj ubije v potrti duši deklince zadnje upanje; ali naj jo pusti, da se opira ob prazno nado, da bo potem, ko bo videla, da je vse zaman, njena žalost še večja.

»Ne vem, kaj naj ti odgovorim. Moli — kajti pri Bogu ni nemogoča nobena reč! Hvaljen bodi Jezus Kristus!«

»Amen!« je odgovorila Jerica komajslušno in se sklonila, da poljubi častitljivemu gospodu roko. A ta je bil že odšel. Omahujočih korakov je stopila v izbo. Spravila je prte v omaro, potem je pa stopila k očetu.

»Ali vam je kaj boljše?« je vprašala in krčevito stisnila polmrzlo roko svojega očeta.

»Jerica!« je dejal Brlogar skoro popolnoma tiho. »Čutim, da bom kmalu ozdravel za vedno. Kliče me moj Gospod, da mu dam račun od svojega hiševanja.«

(Konec prihodnjč.)

Poletje.

Kmetič in solnce.

„Aj ti žarko solnce,
dober dan!
Saj mi posušiš otavo,
da zvečer jo spravim v stan?“

Solnce se je nasmehljalo:
„Dobro, kmet,
svojo deco, vroče žarke,
pošljem k travici v poset!—“

Solnčece in kmetič
govorila sta tako,
veter skrit med drevjem
vzkliknil je: „Ho, ho!

Čakaj kmetič, čakaj,
misliš, solnčeca obraz,
misliš, več premore
kakor veter jaz!

Ako jaz mu ne pustim,
ne premore nič. —
Ne veruješ? . . .
Ti pripeljem prič!“ —

In odšel je veter
pesmico pojoč:
„Oj, velika, oj velika,
kmet, je moja moč! —“

Prišel k morju je in rekel:
„Čuj, oblakov daj,
da zakrijem solnce
in njegov sijaj!“

Ni prišlo še solnce
na zenit,
že obraz njegov z oblaki
črnimi je bil zakrit.

Veter se smejal je:
„Kmetič, hohoho,
vsakikrat, če name zabiš,
ti napravil bom tako!“

V poletni noči.

Mimo vrbe v tiho noč
potok žubori,
pa se čudom čudi,
da že vrba spi.

Zdaj pa zdaj poljubi
njene veje val,
kot bi hotel reči:
„Kdo bi v taki noči spal!

Tisoč zvezdic raz nebo
sladko se smehlja,
slednji žarek njih se z nami
tja do dne igra . . .

Daj ti, vrba sestrica,
vzbudi se in čuj,
pa z menoj prelepo
kresno noč praznuj! —“

Počitnice.

Julij z vročim solncem
se je prismehljajal,
pa nas iz zatohlih
šolskih sob pregnal.

O zato zapojmo
pesmico glasno,
da odmevala ubrano
daleč, daleč bo:

„Bog te živi, vroči julij,
Bog te živi, solnčece,
ki prinesla sta vesele
nam počitnice.“

Pesem o klasu.

V večerni čas je zašumel pšenični klas:	Dovolj sem zrel in lep, da kmet me bo vesel.	En samcat dan in klas stoter bo ves obran!
„Nabrusi spet, žanjica, srp in pridi žet!	Ne čakaj nič, ne veš, da vrabec je tatič?	A v dnevih dveh in v dnevih treh, kak bo uspeh? —
Želodček vsak pač bo težak, a klas — lehak! . . .	Zato le v skrb in že nocoj nabrusi srp! —“	

Ne bom več klepal kose . . .

„Ne bom več klepal kose,“ je menil ded, obložen z leti, in v daljo se zagledal je in je začel ihteti . . .	„Otroci moji, ženo vidim, ki bliža se s koso čez rame, in veste, veste kosa ta odbrana je, oh, zame! —“
---	--

Ob jagodah.

Oj ti solnčece žareče, hvala, hvala ti, da si v jagodovo cvetje zrlo gorke dni.	Glej, sedaj se smeje nam nasproti sad, ličen, rdeč in sladek, kakor jutro mlad.
Oj ti solnčece žareče, sveti, sveti raz nebo in napravi z drugim cvetjem tudi nam tako!	

Jos. Lavrenčič.

Svatba.

Maki rdeči prek polja — moji svatje in drugovi, Bož jih blagoslovi!	In njegova sestrica, vitka rž tja prek polja — to nevesta je mojá.
In devojčice plavice modrooke so družice. Krivi otec, beli slak, to je moj veseli svak.	Gremo na poroko na goro visoko, hej, kolibica zelena že nas čaka opletena!

Cvetko Gorjančev.

Listje in cvetje

Modrost v pogovorih domačih in tujih.

Črevelj.

Starih čreveljev ne zavreči, preden so novi gotovi. *(Zadovoljimo se s slabimi rečmi, dokler si ne zagotovimo boljših.)*

Stari črevelji se lahko zavrnejo, a stare navade težko. — Črevelj se strga, a noga ostane. — Nove črevelje je lahko dobiti, a ne novih nog.

Boljše v zamazanih čreveljih kot s krvavimi prsti. *(Četudi ni lepo, da je le koristno.)*

Boljše brez čreveljev nego brez nog. — Če izgubijo črevelje, ohranijo vendar noge.

Večino ljudi žuli črevelj na istem mestu. *(Imamo pač premnogo enakih težav.)*

Črevelj ne bodi večji nego noga! *(Ne želi si več, nego potrebuješ.)*

Kaj pomagajo veliki črevelji, če so majhne noge. Čemu velike črevelje za majhne noge. *(Čemu velika potrata, če se z malim lahko opravi.)*

Kakršnen črevelj se obuje, tak se pa nosi. *(Človek si navadno sam dooločuje svojo usodo.)*

Črevelj naj se ravna po nogi, ne pa noga po črevelju.

Črevelj vé, kje imajo nogavice ljukne. *(Kdor je v bližini, vé za skrivnosti.)*

Mnogi delajo drugim črevelje, sami pa bosí hodijo. *(Žrtvujejo se za druge.)*

Najboljši črevelji se premočijo, če stojiš dolgo v močvirju.

Najboljši črevelji so oni, ki so prav umerjeni.

Lastni črevelji najbolj tišče.

Najboljši črevelj se končno pošvedra. *(Vse na svetu se polagoma izrabi, uničuje.)*

Črevelji stanejo denar, noge so pa domač pridelek. *(Priporočilo bosonoštva in opomin k varčnosti.)*

Ozek črevelj tišči, širok se pa izpodtika. *(Najboljše je vselej in povsod v zlati sredi.)*

Vsak črevelj ni za vsako nogo. — Vsi črevelji se ne delajo po istem kopitu. *(Potrebe in koristi so različne. Kar je enemu všeč, je drugemu zoprno.)*

Marsikomu ni noben črevelj prav, če si ni sam usnja urezal. *(Marsikdo zametuje tudi dobre reči samo zato, ker jih ni on zasnoval ali izvršil.)*

V tesnih čreveljih in z ozkosrčnimi ljudmi je težko hoditi.

Črevelje si pojdi takrat pomerit, ko jih potrebuješ. — Ko so strgani stari črevelji, se kupijo novi. *(Kolikol nepotrebnih izdatkov.)* Ko pridejo novi črevelji, se stari vržejo v kot. *(Ko pride mladina na površje, se morajo stari umakniti.)*

Svoje črevelje naj najprej osnaži, preden gre kdo krtačit tuje.

Ne utikaj noge v tuji črevelj!

Novi črevelji najbolj tišče. *(Začetek težak... Novi predstojniki ostrejši...)*

Lepi črevelji večkrat najbolj tišče. *(Prevelika imenitnost napravlja mnogo težav in nepotrebnih sitnosti.)*

Črevelj, ki se lahko obuje, se tudi lahko sezuje. *(Kar si je kdo z lahko pridobil, to tudi lažje pogreša, če izgubi.)*

Bos hodi, komur občina napravlja črevelje. *(Gorje onim, ki jih mora soseska rediti.)*

Kdor čaka čreveljev, ki jih ima podedovati, bo dolgo hodil bos.

Kdor zna dobre črevelje narediti, je tudi poštenjak. *(Čast vsakomur, ki dobro izpolnjuje svoje dolžnosti v kateremkoli stanu.)*

Kdor je v čreveljih (dobro obut), misli, da je ves svet preprežen z usnjem. *(Kdor je dobro preskrbljen, ne ve, kaj je beda na svetu.)*

Kdor zna sam krpati črevelje, naj jih ne pošilja čreveljarju. *(Kolikor mogoče bodi malo odvisen od drugih.)*

Strgan črevelj, mokre noge.

Lepim čreveljem se ne poda grda suknja. Boljši so preširoki črevelji nego preozki.

Rebus.

(Priročil Internus.)

$$\frac{1}{2} \text{ et } 2 \times = \frac{\text{pilo}}{100}$$

Šaljivo vprašanje.

Kdaj prenehajo človeški dnevi?

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnji številki.)

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsakega meseca in stane s prilogo vred za vse leto 5'20 K, za pol leta 2'60 K. — Uredništvo in upravništvo Sv. Petra cesta št. 78 v Ljubljani.

Izdaja društvo „Pripravniški dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.